

Využití znalostních systémů v BOZP

 30.01.2009

Usage of knowledge systems in OSH

Oldřich Kolínský¹

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., Oddělení informačních systémů, kolinsky@vubp-praha.cz

BOZP

informace

management znalostí

znalostní systémy

prevence závažných havárií

VÚBP

Abstrakt

Článek představuje základní informace o managementu znalostí a popisuje implementaci znalostního systému v oblasti BOZP a prevence závažných havárií v prostředí VÚBP, v. v. i.

Klíčová slova: BOZP, PZH, informace, znalosti, management znalostí, znalostní systémy, VÚBP, v.v.i.

Abstract

This article presents basic information about knowledge management and describes implementation of knowledge management system in occupational safety and health (OSH) and major accident prevention in Occupational Safety Research Institute.

Keywords: OSH, major accident prevention, information, knowledge, knowledge management, knowledge systems, OSRI

Obecně o znalostech

V dnešní době Internetu se urychlila komunikace mezi lidmi a také dostupnost širokého spektra informací. Výhodou, ale i problémem současných informací proudících Internetem je jejich obrovské množství a rozdílná kvalita. Jejich množství je stále větší díky živelnému rozmachu informačních a komunikačních technologií, ke kterému dochází od 90. let minulého století. Postupné rozšiřování Internetu mezi širší masu společnosti tento fakt pouze umocnil. Nespornou výhodou využití Internetu je možnost sdílení zdrojů, rychlost nalezení informací, finanční a časové úspory a v neposlední řadě také možnost sdílet znalosti a zkušenosti mezi uživateli Internetu. Bohužel ani prostředí Internetu není bezchybné. Díky jeho rozmachu a množství informací není problémem jejich nedostatek, ale naopak záplava jak volně přístupných, tak i licencovaných či komerčních informací. V tomto množství není jednoduché se orientovat a vyhledané informace nemusí být k danému tématu relevantní, hodnotné či důvěryhodné. Uživatelé Internetu, zejména profesionálové, potřebují pro svou činnost informace rychle, kvalitní a ověřené.

Lidstvo se v současnosti nachází ve znalostní společnosti[1], kde hrají důležitou roli inovace, učení a tvorba nových poznatků. Proto je nutné, aby uživatelům byly předávány odpovídající informace a znalosti. Na uživatelích poté je, aby je dokázali správně a v dostatečné míře využívat. Klíčovou roli v současnosti hraje znalostní pracovník – osoba schopná rychle se zorientovat v určitém spektru problémů, načerpat informace a získat znalosti, se kterými je tyto problémy schopna řešit. Klíčovým aspektem není úzká specializace, ale schopnost použít generické dovednosti pro vytěžování určité informační základny a následně je aplikovat pro řešení vybrané množiny problémů. V oblasti znalostních systémů se setkáváme s dvěma klíčovými pojmy – znalostí a znalostním systémem. Znalostí můžeme nazývat strukturovaný souhrn vzájemně souvisejících poznatků a zkušeností z určité oblasti nebo k určitému účelu. Je úzce vázaná na osobu, která jí disponuje. Cestou k získání určité znalosti je zejména praxe a studium. Znalosti bývají většinou utříděny v nějakém hierarchickém systému znalostí. Tyto systémy se nazývají expertní systémy nebo také systémy znalostní. Nezbytným předpokladem tvorby znalostních systémů je dostatek informačních zdrojů. Životní cyklus informací a znalostí začíná výběrem informací, jejich následným studiem a utříděním do vědomostí. Následným užitím v praxi se z vědomostí stávají znalosti []. Vědní obor, který se zabývá znalostmi, se nazývá management znalostí. Klíčovým faktorem managementu znalostí je růst znalostí, tj. systematické zvyšování znalostí ve skupině jejich potenciálních příjemců, které může probíhat pomocí dokumentace znalostí a u osobních znalostí formou jejich sdílení.

Vývoj znalostního systému ve VÚBP, v. v. i.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i. (dále jen VÚBP) řeší problematiku znalostních systémů v rámci projektu „Management znalostí – podmínka úspěšného řízení BOZP“, který je součástí výzkumného záměru VÚBP na léta 2004-2010. Naším cílem je navrhnout, vyvinout a implementovat komplexní znalostní systém, který bude pokrývat problematiku znalostního managementu pro oblasti BOZP a prevence závažných havárií (pracovní název tohoto systému je Integrovaný znalostní systém BOZP a PZH [IZS BOZP a PZH]). V tomto projektu definujeme znalost jako porozumění ucelené části reality a jejímu chování v čase, v tomto případě realitu definujeme jako veškeré dění, které souvisí s oblastí BOZP a PZH. V rámci řešení této problematiky může z našeho pohledu znalost nabývat dvou podob. Podobu osobní, jejímž nositelem je konkrétní člověk – v našem případě expert na problematiku BOZP nebo PZH, a podobu dokumentovou, jejíž popis je k dispozici na určitém nosiči informací a nevyžaduje dodatečnou interpretaci (dokumentová podoba může být ve formě textu, vizuálního nebo zvukového popisu, grafického modelu apod.).

IZS BOZP a PZH je složen z následujících komponent:

- systém pro správu znalostní báze BOZP a PZH,
- služba pro transfer znalostí,
- služba vizualizace strukturovaných datových zdrojů,
- služba pro podporu řízení BOZP a PZH v podniku.

IZS BOZP a PZH je vyvíjen pro tyto cílové skupiny:

- znalostní pracovníky (komerčního subjektu, státní správy, centrální autority pro problematiku BOZP a PZH)
- bezpečnostní manažery komerčního subjektu,
- techniky BOZP a
- veřejnost.

Závěr

Výsledkem našeho snažení by měl být integrovaný znalostní systém BOZP a PZH, který poskytne nástroje, s jejichž pomocí bude možné nastolit nový přístup pro řešení uvedené problematiky a které umožní v dlouhodobém horizontu kultivovat a optimalizovat bezpečnostní systémy a kulturu bezpečnosti v České republice. Systém bude sloužit jako nástroj pro systematické vytváření, zpracování a sdílení znalostí v oblastech BOZP a PZH, včetně znalostí potřebných k porozumění společného přesahu reality BOZP a PZH. Spuštění IZS BOZP a PZH je plánováno v průběhu roku 2010.

Použité informační zdroje

Expertní systém [online]. Wikipedie, stránka naposledy editována 9. 1. 2009 [cit. 2009-01-09]. Dostupný na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Expertn%C3%AD_syst%C3%A9m>.

NEVRKLA, Jiří. Profesní skupiny a znalosti. In *INFORUM 2003. 9. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Praha 27. -29. května 2003* [online]. Praha: Albertina icome Praha, 2003 [cit. 29. 1. 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.inforum.cz/inforum2003/prispevky/Nevrkla_Jiri.pdf>. ISSN 1801-2213.

ŠVECOVÁ, Milada; PAUKERTO VÁ, Veronika; MĚCHUROVÁ, Jiřina. Management znalostí a tvorba znalostního systému BOZP. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 08 [cit. 29. 1. 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/4252>>.

Znalost [online]. Wikipedie, stránka naposledy editována 13. 9. 2008 [cit. 2008-12-18]. Dostupný na www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Znalost>>.

Znalostní společnost a znalostní ekonomika : seminář ze znalostního managementu [online] [cit. 2008-12-18]. Dostupný na www: <http://lide.uhk.cz/fim/ucitel/buresvl1/SZM/ZS_ZE.pdf>.

[1] Znalostní společnost je postavena na schopnosti jednotlivců orientovat se v informačních zdrojích, efektivně v nich vyhledávat a takto nabitě informace interpretovat, zasazovat do širšího kontextu a vytvářet z nich znalosti. Toto patří k základnímu konceptu znalostní společnosti, jejímž rozhodujícím faktorem kvality života se staly znalosti.

Autor článku:

[Bc. Oldřich Kolínský](#)